

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. I. Quid, & quotuplex sit metus?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

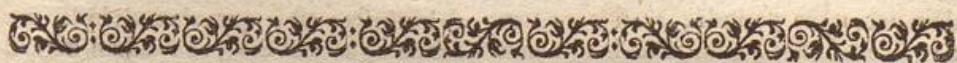
ARTICULUS V.

Qualiter sint involuntarii actus procedentes ex metu?

298. **P**Ræter voluntarium, & involuntarium purum datur medium, seu mixtū ex voluntario, & involuntario id est, aliquid de utroque participans. Ejusmodi mixtum procedit ex causa triplici, nimirum ex concupiscen-

tia, ex metu, & ignorantia. De involuntario mixto ex concupiscentia actum est *Art. 3. & 4.* de involuntario ex metu nunc inquirimus, postea de voluntario ex ignorantia.

* *

§. I.

Quid, & quotuplex sit metus.

ARistoteles 2. *Rhetor.* 5. definit metum, quod sit molestia quadam, & perturbatio ex Phantasia futuri mali. Melius S. Th. 1. 2. q. 41. a. 2. Est passio animi circa metum difficilis, cui resisti non potest. Ulpian. L. 1 ff. de eo, quod metus causa: est instantis periculi vel futuri causa mentis repudatio. Theologi communiter definitionem S. Th. sic efferunt: metus est fuga mali imminentis difficulter evitabilis. De fuga observat Rayn. in *Discipl. Mor.* fugam esse passionem desiderio oppositam, quæ ab aliis dicitur abominatio, & interdum confundi cum metu propter affinitatem objecti, & mo-

dum tendendi, utraque enim passio tendit in malum absens, cum hoc tamen discrimine, quod timor respiciat illud, ut ad evitandum difficile, à qua evitationis arduitate præcindit fuga (& ideo spectat ad appetitum concupiscibilem, metus vero ad irascibilem) hæc enim est actus averfativus mali imminentis ad vitandum non difficilis: quod si malum jam præterit, fuga illius dicitur detestatio, his verbis concepta, nollem fuisse peccatum; qui actus est ex parte subjecti absolutus seu actu existens, conditionatus vero ex parte objecti; sic enim illum in *tract. de Pœnit.* exposui, si in me esset possibilis potentia nunc faciendi id, quod

Ff 2

quod peccatum non fuisset, quod absolute poterat non esse vellem non peccasse; ubi vides hunc actum pro objecto ac parte conditionati habere peccatum non fuisse quale objectum est simpliciter, & absolute possibile. Est partim inefficax, partim efficax sub respectu diverso; est inefficax in quantum nequit efficere peccatum non fuisse: est etiam efficax primo, quoad affectum, in quantum actualem affectum ad peccatum excludit, & insuper prior affectus ad peccatum ita destruitur, ut jam homo non censeatur habitualiter perseverare in peccato. Secundo, quoad effectum, quia ex DEI acceptance habet vires ad delendum peccatum perinde, ac si peccatum nunquam fuisset, cum actus hic sit unus ex essentialiter requisitis ad Sacramentum Pœnitentiæ, neque passim occurrat in libris ejus explicatio, occasione actus fugæ volui illum hic obiter adscribere non infructuose, cum multi ignorent, in quosita sit detestatio peccati commissi.

299. Metus dividitur in gravem, & levem. Gravis est, quando malum imminens ita percellit hominem, ut pensata conditione personæ, et si aliâ hæc constans, & fortis sit, non facile sit excutiendum. Et ideo dicitur cadere in virum constantem, & fortem (quando Jurisconsultus apud Sanch. *Lib. 4. D. 1. num. 9.* loquens de metu ait eum cadere in virum constantissimum, superlativum sumitur pro positivo) quia non officit constantiæ, & fortitudini, eo quod ex illo operans eligendo malum minus ad evitandum majus nihil laudis amittat: quapropter dici etiam consuevit justus,

& probabilis, quia leges sic operantem justè, ac probabiliter excusant.

Metus levis est, quando malum imminens est leve, seu tale, quod hominem prudenter aestimantem, & fortem non concutit id est, non dimovet de proposito. Et ideo dicitur non cadere in virum constantem, vocatur etiam vanus, quia cadit in hominem vanè, ac imprudenter timentem malum leve; item injustus, & improbabilis, quia jura illum improbant, nec excusant ex illo operantem, sed censent inconstantem, seu non fortem.

Uterque potest incuti à principio, vel intrinseco, vel extrinseco. Incussus ab intrinseco est, quem incutit independentè ab actu libero per modum naturæ causa naturalis necessitaria, sive hæc sit nobis intrinseca, ut morbus, sive extrinseca, ut pestis, naufragium, tempestas, ferum animal. Incussus ab extrinseco est, quem incutit causa extrinseca libera. e.g. hostis justè, aut injustè, si malum, quod minatur, potest justè inferri, dicitur timor justus, seu justè incussus, ut si furi deprehenso in furto miner accusationem delicti, si verò malum nequit justè infligi, dicitur injustus, sive iniquè incussus, ut quando Latro minatur mortem, nisi dem pecunias.

Quando persona incutiens, sive minans malum est superior, ut Dominus respectu servi, Prælati respectu subditi, Maritus respectu uxoris, parens respectu filii, tutor respectu pupilli, dicitur reverentialis ex eo, quod incutiatur ab iis, quos revereri debemus.

Ubi notandum ex Wadingo Reverentiam dupliciter sumi; Primo, pro

hona-

honore, id est, pro actuali honoris exhibitione. Secundò pro virtute inclinante ad honorem superioribus, ut Dominis, parentibus, marito &c. exhibendum, quapropter agere ex reverentia non est agere perinde, ac agere ex metu reverentiali, ut quando superior mandat sine omni incusso metu, sapissimè tamen incutitur, quia subditus trepidat ex ap-

prehensione mali, quot fortè putat se incursum e.g. indignationem, nisi mandatum exequatur: Nomine ergo metus reverentialis non venit verecundia, & pudor, qui inest prolibus respectu parentum, uxori respectu mariti, &c. Pal.

p. 1. tract. 2. D. 1. p. 7. num. 5.
uti constabit ex. n. 304.

* *

§. II.

Quas Conditiones exigat metus, ut censeatur gravis.

300. DE his fusè disputat proximè nominatus Pal. p. 7. statim in principio ex communi DD. tres requirens conditiones, Prima, est ut malum, quod timetur, si grave. Secunda, ut incutiens sit potens, & presumatur probabiliter executurus. Tertia, ut metum patiens nequeat facilè declinare malum imploratione auxilii aut consilii, quia si facilè potest vitari, non est justus metus, sed vanus Sanch. Citandus D. 1. num. 23. De quibus etiam egi in tract. Canonist. à num. 161. ad 167. Ibique adjeci quartam, nempe ut metum patiens prudenter credat malum sibi imminere, nam conceptus ex levibus indiciis vanus est, ac imprudens, ita Sanch. Lib. 4. de Matr. D. 1. nu. 15. Verùm hæc involvitur in secunda.

Circa primam binæ sunt precipuæ difficultates, prior, quodnam malum censendum sit grave; posterior, an me-

tus reverentialis sit gravis. Demùm, an malum illud imminens conjunctis tibi sufficiat.

Resp. igitur L. Quodnam malum judicandum sit grave, & an illud in se, proinde absolutè debeat esse grave, vel respectivè. Illud imminens malum est absolutè tale, quod plerique reputant pro gravi, seu valde molesto, ut mors, mutilatio verberatio gravis, diuturna incarcerationio, stuprum violentum etiam viduæ honestæ, Sanch. D. 5. num. 12. infamia juris, & facti Sanch. num. 14. & 15. amissio nobilitatis, aut majoris, vel notabilis partis bonorum, aut officii acquisiti &c. Ratio quod hæc ac similia singula meritò possint timeri etiam à viro constante, ita cum innumeris tradit Sanch. Lib. 4. de Matr. D. 5. ex Legibus.

An metus Excommunicationis cadat in virum constantem, est sub lite.

F f ;

Plu-